

محمود درویش

ادوارد سعید ضمیر و سفیر ما در پیشگاه خرد انسانی

۲۶ سپتامبر ۲۰۰۳

اگر از یک فلسطینی سؤال شود که در پیشگاه جهانیان به چه می‌بالد، او فوراً پاسخ می‌دهد: به ادوارد سعید. تاریخ و فرهنگ فلسطین تاکنون و شاید تا آینده‌ای دور، انسانی به بالای این یگانه چنگانه نیافریده است. فلسطین او را زاد، اما به یمن وفاداری به ارزشهای عدالتخواهانه‌ای که در زادگاهش پایمال شد. و دفاع وی از حقوق فرزندان این خطه، در برخورداری از نعمت زندگی و آزادی، او را به یکی از پدران سمبلیک فلسطین معاصر بدل کرد.

او، به نبرد کنونی از زاویه فرهنگی و اخلاقی می‌نگریست که، نه فقط حق فلسطینی‌ها را در مقابله با اشغالگران مورد تأیید قرار می‌دهد، بلکه به ویژه از این زاویه به آن نگاه می‌کند که این مقاومت وظیفه‌ای ملی و انسانی نیز بشمار می‌رود.

ادوارد، مجموعه‌ای به هم پیوسته بود که در آن، انسان ناقد، اندیشمند، موسیقیدان و سیاسی به هم گرد آمده بودند؛ بی‌آنکه فعالیت در یکی از این عرصه‌ها به جنبه‌های دیگر شخصیت وی آسیبی وارد آورد. شخصیت والای او در عرصه جهانی موقعیتی منحصر به فرد به او بخشیده بود. به ندرت می‌توان شاهد جمع شدن اینهمه خصوصیت‌های برجسته فرهنگی و هنری در یک فرد بود. ادوارد سعید نمونه‌ای از این تبار بود؛ ظریف، گرانمایه، رسا، سلیس، عمیق، شجاع، و عاشق زیباییهای زندگی و زبان.

در لحظه‌ای بی‌نظیر، در وداعی تلخ و سنگین و در اندوه از دست رفتنش، جهانی در کنار فلسطین گرد می‌آید. در مراسم تودیع او، خاندان صاحب‌عزا را نمی‌توان بازشناخت؛ او متعلق به خانواده جهانی است. فقدان او غم مشترک ماست. با هم اشک می‌ریزیم.

ادوارد با جان و ضمیر زنده‌اش، با فرهیختگی و گستره فرهنگی‌اش، فلسطین را در دل جهان جای داد و جهان را در دل فلسطین!

ترجمه حماد شیبانی

از این که با ادوارد سعید وداع گویم، عاجزم. از بس که او در میان ما و جهانیان حضور دارد، از بس که او زنده است.

دیروز، ضمیر و سفیر ما در پیشگاه خرد انسانی، به دنبال نبردی طولانی و بیهوده با مرگ، از پای درآمد. اما مقاومتش در برابر نظم نوین جهانی، مبارزه‌اش در دفاع از عدالت و منزلت انسانی و از همه جنبه‌های مشترک فرهنگها و تمدنها پایان نیافته است.

او دوازده سال تمام، پنجه در پنجه مرگ درانداخته بود. جانمایه او در این نبرد، تداوم قهرمانانه ابداع و خلاقیت‌های سرشار از اصالتش بود، نوشتن بود، موسیقی بود. تقویت اراده انسانی بود و دامن زدن به مباحثات جدی پیرامون جوهر و معنا و قرار دادن انسان فرهیخته در جایگاهی شایسته.